

**Homo
Digitalis**

Παράλου 12, 118 54 Αθήνα
info@homodigitalis.gr

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

ΠΑΡΕΛΗΦΘΗ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟ
ΕΓΓΡΑΦΟ ΜΕ:

ΑΡΙΘΜΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ:..... 5049

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:..... 27/11/2018

Αθήνα, 27.11.2018
Αρ.Πρωτ. 10/2018

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Προς:

1. τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, κ. Νικόλαο Βούτση,
2. την Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, κ. Όλγα Γεροβασίλη,
3. τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Μιχάλη Καλογήρου,
4. Την Κοινοβουλευτική Ομάδα «ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ»,
5. Την Κοινοβουλευτική Ομάδα «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»,
6. Την Κοινοβουλευτική Ομάδα «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ (ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ - ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ)»,
7. Την Κοινοβουλευτική Ομάδα «ΛΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ - ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ»,
8. Την Κοινοβουλευτική Ομάδα «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ»,
9. Την Κοινοβουλευτική Ομάδα «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΘΝΙΚΗ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ»,
10. Την Κοινοβουλευτική Ομάδα «ΕΝΩΣΗ ΚΕΝΤΡΩΩΝ»,
11. Την Κοινοβουλευτική Ομάδα «ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ»,
12. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Ευστάθιο Παναγούλη,
13. Την ανεξάρτητη βουλευτή κ. Αικατερίνη Παπακώστα – Σιδηροπούλου,
14. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Θεοχάρη Θεοχάρη,
15. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Νικόλαο Νικολόπουλο,
16. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Νικόλαο Μίχο,
17. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Δημήτριο Κουκούτση,
18. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Κωνσταντίνο Μπαρμπαρούση,
19. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Γεώργιο Λαζαρίδη,
20. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Αριστείδη Φωκά,
21. Τον ανεξάρτητο βουλευτή κ. Δημήτριο Καμμένο.

Κοινοποιούμενη προς:

Τον Πρόεδρο της «ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (ΑΠΔΠΧ)»,
κ. Κωνσταντίνο Μενουδάκο

ΘΕΜΑ: Ανοιχτή επιστολή προς την Βουλή των Ελλήνων σχετικά με το Σχέδιο Νόμου «Υποχρεώσεις αερομεταφορέων σχετικά με τα αρχεία επιβατών-προσαρμογή της νομοθεσίας στην οδηγία (ΕΕ) 2016/681».

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε της Βουλής των Ελλήνων,
Αξιότιμη κυρία και αξιότιμοι κύριοι Αντιπρόεδροι της Βουλής των Ελλήνων,
Αξιότιμη κυρία και αξιότιμοι κύριοι Υπουργοί,
Αξιότιμες κυρίες και αξιότιμοι κύριοι Βουλευτές,

Στις 15 Νοεμβρίου 2018 κατατέθηκε στη Βουλή το Σχέδιο Νόμου για τις «Υποχρεώσεις αερομεταφορέων σχετικά με τα αρχεία επιβατών-προσαρμογή της νομοθεσίας στην οδηγία (ΕΕ) 2016/681». Με την παρούσα επιστολή, η *Homo Digitalis* απευθύνεται στο σύνολο των βουλευτών της Βουλής των Ελλήνων, θέλοντας να τους επιστήσει την προσοχή αναφορικά με το συγκεκριμένο Σχέδιο Νόμου το οποίο δεν διασφαλίζει τις εγγυήσεις, τις οποίες έχει επισημάνει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) με την υπ' αρ. 1/15 Γνωμοδότησή της 26ης Ιουλίου 2017 του επί της συμφωνίας ΕΕ-Καναδά σχετικά με τα αρχεία επιβατών αερομεταφορέων.

Η Γνωμοδότηση του ΔΕΕ, παρότι δεν είναι νομικά δεσμευτική για άλλες συμφωνίες πέραν της συμφωνίας ΕΕ-Καναδά, ούτε για την ευρωπαϊκή νομοθεσία εν γένει, αναμφίβολα σχετίζεται τόσο με τις υπόλοιπες σχετικές συμφωνίες με άλλα κράτη, όσο και με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με τα δεδομένα επιβατών αερομεταφορέων και θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη. Άλλωστε, την εν λόγω άποψη έχει διατυπώσει και η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων με την από 11 Απριλίου 2018 επιστολή της προς την Επίτροπο κ. Γιούροβα, τον Επίτροπο κ. Αβραμόπουλο, τον Επίτροπο κ. Κινγκ, και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σημειωτέον, τα εν λόγω δεδομένα (αρχεία επιβατών) μπορούν να φανερώσουν το μοτίβο των μετακινήσεων κάποιου ατόμου, όπως τον χρόνο του ταξιδιού, τον τόπο αναχώρησης και άφιξης, το email και τη διεύθυνσή του, καθώς και τους συνταξιδιώτες ενός ατόμου, αλλά ενδεχομένως ακόμη και συναφή στοιχεία κρατήσεων ξενοδοχείων κλπ, φανερώνοντας με αυτόν τον τρόπο πληροφορίες για μετακινήσεις επαγγελματικής ή προσωπικής φύσεως αλλά ακόμα και τον κύκλο κοινωνικών συναναστροφών αυτού, όπως φίλοι ή σύντροφοι. Επιπλέον, δεν υπάρχει καμία εξαίρεση από τον νόμο ούτε για τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρωθυπουργό και Υπουργούς, τους Δικαστές και Εισαγγελείς, τους Αρχηγούς ΓΕΕΘΑ, ΓΕΣ, ΓΕΝ, ΓΕΑ, ή άλλους αξιωματούχους και πρόσωπα, όπως δημοσιογράφους και δικηγόρους.

Οι παρατηρήσεις που υποβάλλουμε είναι οι ακόλουθες:

- 1) Η εθνική «μονάδα στοιχείων επιβατών» («ΜΣΕ») πρέπει να είναι μια αρχή αρμόδια για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων ή τμήμα μιας τέτοιας αρχής

Το άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας 2016/681 προβλέπει ότι το κάθε κράτος μέλος ιδρύει ή ορίζει μια αρχή αρμόδια για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων ή τμήμα μιας τέτοιας αρχής, η οποία θα λειτουργεί ως η οικεία «μονάδα στοιχείων επιβατών» («ΜΣΕ»). Με το Σχέδιο Νόμου στο άρθρο 6 παρ.1 αυτού, συνίσταται τμήμα εντός της Διεύθυνσης Διαχείρισης και Ανάλυσης Πληροφοριών (Δι.Δ.Α.Π), το οποίο θα λειτουργεί ως η εθνική ΜΣΕ. Η Δι.Δ.Α.Π δεν αποτελεί αρχή, αλλά

αντιθέτως αποτελεί Διεύθυνση αρχής, και συγκεκριμένα Διεύθυνση της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ), η οποία υπόκειται στον έλεγχο του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Επομένως, η εθνική μας ΜΣΕ δεν είναι τμήμα μια αρχής αρμόδιας για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων, αλλά τμήμα μιας Διεύθυνσης της ΕΛ.ΑΣ. Συνεπώς, δεν πληρούνται τα κριτήρια του άρθρου 4, παρ. 1 της Οδηγίας 2016/681.

Κατ' ουσίαν είναι παράλογο ο ίδιος φορέας που διατηρεί τα δεδομένα (ΕΛ.ΑΣ.) να ζητάει πρόσβαση στα δεδομένα από λειτουργική του διαίρεση (Δι.Δ.Α.Π.) Ως βέλτιστη πρακτική θα μπορούσε να αναφερθεί η γαλλική Unité Information Passagers (UIP). Η UIP είναι μια αρχή ειδικά συσταθείσα για τη συλλογή και αποθήκευση των στοιχείων των επιβατών. Η ίδια επιτρέπει κατόπιν αιτήσεως σε άλλους κρατικούς φορείς την κατά περίπτωση πρόσβαση στα δεδομένα αυτά προκειμένου να αποφευχθούν τρομοκρατικές ενέργειες ή άλλα σοβαρά εγκλήματα.

2) Έλλειψη συστήματος καταγραφής πρόσβασης στα στοιχεία PNR

Το Σχέδιο Νόμου επιτρέπει στον κάθε αστυνομικό που υπηρετεί στη ΜΣΕ να έχει ανεξέλεγκτη πρόσβαση στα στοιχεία PNR τα οποία θα φανερώσουν ακόμη και ευαίσθητες πτυχές της προσωπικής ζωής του κάθε πολίτη, όπως τότε, που και με ποιόν ταξίδευε, χωρίς απολύτως καμία δυνατότητα ελέγχου ή καταγραφής. Ειδικότερα, δεν προβλέπονται οι απαραίτητες εγγυήσεις, όπως π.χ. η τήρηση καταχωρήσεων της αναζήτησης πληροφοριών (log policy). Η εν λόγω καταχώρηση θα επέτρεπε τον προσδιορισμό της αιτιολόγησης και της ημερομηνίας και της ώρας μιας αναζήτησης, καθώς και της ταυτότητας του προσώπου που αναζήτησε τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Επομένως, το Σχέδιο Νόμου δεν εγγυάται αποτελεσματικά ότι ο κάθε αστυνομικός που θα υπηρετεί στην εθνική ΜΣΕ, δεν θα έχει ανεξέλεγκτη πρόσβαση στα στοιχεία PNR τα οποία θα φανερώσουν ακόμη και ευαίσθητες πτυχές της προσωπικής ζωής του κάθε πολίτη.

3) Έλλειψη προηγούμενου δικαστικού ελέγχου για την χορήγηση δεδομένων PNR σε προανακριτικές και άλλες αρχές

Το νομοσχέδιο στο άρθρο 9 παρ. 1 επιτρέπει την πρόσβαση στα στοιχεία επιβατών σε όλες ανεξαιρέτως τις προβλεπόμενες ημεδαπές προανακριτικές κι άλλες αρχές, κατά το άρθρο 2 περ. α' εδ. α' του π.δ. 135/2013 - δηλαδή στον μεμονωμένο προανακριτικό υπάλληλο ή δημόσιο υπάλληλο - χωρίς να προηγηθεί κρίση δικαστηρίου ή άλλης ανεξάρτητης αρχής. Το ΔΕΕ όμως για να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος καταχρήσεων, έκρινε ότι η μεταγενέστερη χρήση των δεδομένων PNR να πρέπει να εξαρτάται, καταρχήν, από προηγούμενο έλεγχο πραγματοποιούμενο είτε από δικαστήριο είτε από ανεξάρτητη διοικητική αρχή. Τα στοιχεία μόνο τότε θα πρέπει να χορηγούνται όταν υφίστανται βάσιμες υπόνοιες επί τη βάσει αποδείξεων ότι μπορούν να συντελέσουν στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου διεθνικού εγκλήματος. Ωστόσο, το νομοσχέδιο δεν παρέχει τέτοιου είδους απαραίτητες εγγυήσεις με αποτέλεσμα να επιτρέπει τις καταχρήσεις.

4) Ο χρόνος διατήρησης των PNR δεδομένων δεν περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο διάστημα

Το άρθρο 14 του Σχεδίου Νόμου προβλέπει ότι τα δεδομένα PNR διατηρούνται για περίοδο πέντε ετών από τη διαβίβασή τους. Η πρόβλεψη αυτή είναι γενική και αφορά στα στοιχεία όλων των επιβατών, και όχι μόνο αυτών που κρίνονται επικίνδυνοι. **Η περίοδος των πέντε ετών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως το «απολύτως αναγκαίο διάστημα» σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΕΕ και τα δεδομένα των επιβατών επομένως δεν απολαμβάνουν της προστασίας που απαιτεί το ΔΕΕ ούτε σε αυτή την περίπτωση.**

Το ΔΕΕ έκρινε ότι τα αρχεία των επιβατών πρέπει να διατηρούνται μόνο για τον απολύτως αναγκαίο χρόνο μετά την αναχώρηση του επιβάτη από την τρίτη χώρα, εκτός αν υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις ότι ο επιβάτης αυτός μπορεί να χαρακτηριστεί επικίνδυνος, ενώ χρησιμοποίησε και πάλι κατ' αναλογία τη σχετική νομολογία για την περίπτωση διατήρησης δεδομένων ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

5) Τα PNR δεδομένα ανηλίκων που διαβιβάζονται πρέπει να περιγράφονται με σαφήνεια και ακρίβεια

Στο άρθρο 5, στοιχείο ιβ, αναφέρεται ότι το Σχέδιο Νόμου αφορά μεταξύ άλλων γενικές πληροφορίες που περιλαμβάνουν όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες για ασυνόδευτους ανηλίκους κάτω των 18 ετών. Λαμβανομένης υπόψη της ευάλωτης φύσης των ανηλίκων και της αυξημένης προστασίας που πρέπει να απολαμβάνουν τα δεδομένα τους με βάση και την Οδηγία 2016/680, η περιγραφή αυτή δύσκολα μπορεί να χαρακτηριστεί ως «σαφής και ακριβής». **Η διάταξη του Σχεδίου Νόμου που κάνει λόγο για «όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες για ασυνόδευτους ανηλίκους κάτω των 18 ετών» δεν πληροί τις προϋποθέσεις της «σαφήνειας και της ακρίβειας» και θα πρέπει να εξειδικευτεί.** Η απαρίθμηση που την ακολουθεί είναι ενδεικτική, και όχι περιοριστική όπως θα έπρεπε, και δεν επαρκεί, ενώ ενδέχεται κάποια από τα εν λόγω δεδομένα να υπάγονται στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

6) Τα PNR δεδομένα που διαβιβάζονται δεν πρέπει να φανερώουν ούτε θρησκευτικές πεποιθήσεις ούτε πληροφορίες σχετικά με την υγεία του επιβάτη

Στο άρθρο 5, στοιχείο ιδ, της Οδηγίας, αναφέρεται ότι μεταβιβάζονται ο «αριθμός θέσης και άλλες πληροφορίες για τη θέση», και στο άρθρο 15, παρ. 4, προβλέπεται ότι η επεξεργασία δεδομένων PNR που αποκαλύπτουν, μεταξύ άλλων, θρησκευτικές πεποιθήσεις ή την υγεία ενός ατόμου απαγορεύεται, και σε περίπτωση κατά την οποία παραληφθούν από την εθνική ΜΣΕ δεδομένα PNR που αποκαλύπτουν τέτοιους είδους πληροφορίες, αυτά διαγράφονται αμέσως.

Αν και το Σχέδιο Νόμου ακολουθεί πιστά το κείμενο της Οδηγίας 2016/681, στο σημείο αυτό θα πρέπει να καταστεί σαφές, ότι κωδικοί θέσεων οι οποίοι αναφέρονται στις διαιτητικές προτιμήσεις των επιβατών ενδέχεται να φανερώουν τόσο θρησκευτικές πεποιθήσεις όσο και πληροφορίες σχετικά με την υγεία του επιβάτη. Επομένως, και

μεταξύ άλλων, κωδικοί που φανερώνουν προτιμήσεις σχετικά με γεύματα χαλάλ (halal), κοσέρ (kosher), γεύματα διαβητικών κτλ. δεν θα πρέπει να μεταβιβάζονται εξ αρχής στην εθνική ΜΣΕ και σε περίπτωση που παραληφθούν θα πρέπει να διαγράφονται αμέσως.

Η *Homo Digitalis* καλεί την αξιότιμη κυρία Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, τον αξιότιμο κύριο Υπουργό Δικαιοσύνης που υπογράφουν το Σχέδιο Νόμου, καθώς και το σύνολο των βουλευτών της Βουλής των Ελλήνων να λάβουν σοβαρά υπόψη τις ως άνω παρατηρήσεις και να προχωρήσουν στις απαραίτητες τροποποιήσεις ώστε να διασφαλίσουν την αποτροπή καταχρήσεων κατά την πρόσβαση στα στοιχεία PNR και την ιδιωτικότητα των πολιτών.

Με εκτίμηση,

Το Δ.Σ. της Homo Digitalis

27.11.2018

Homo Digitalis
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
Παράλου 12 Αθήνα τ.κ. 11854
Α.Φ.Μ. 997028505- ΔΟΥ: ΣΤ' Αθηνών
info@homodigitalis.gr